

Juryrapport Mensa Fonds Awards 2016

Het Mensa Fonds is opgericht om kennis te delen over hoge algemene intelligentie (in de volksmond 'hoogbegaafdheid'), belangen te behartigen op dat front, en hen die bijzondere prestaties leveren op dit gebied (binnen Mensa of in samenwerking met andere Mensa Fondsen) aan te moedigen.

Bij het toekennen van de individuele Mensa Fonds Awards zijn drie speerpunten van groot belang:

- 1 Zichtbaar maken van de betekenis van hoge algemene intelligentie voor de samenleving
- 2 Steunen van *best practices* om zeer hoge intelligentie optimaal te benutten
- 3 Bijdragen aan een positieve beeldvorming over hoogbegaafdheid en maatschappelijke kansen.

Awards worden toegekend aan individuen of organisaties die een bijzondere rol hebben gespeeld in het leven van mensen met een hoge algemene intelligentie.

CATEGORIE WERK

Frans Corten

Frans Corten, van oorsprong bioloog, richtte in 2001 het bureau Werk en Waarde op, van waaruit hij als loopbaancoach hoogbegaafden begeleidt in hun leven en werk. Dat hij daarvoor talent heeft, bleek al in zijn voormalige functie als P&O-adviseur. Het is dit talent dat de basis vormt van Werk en Waarde. De biologie en de filosofie vormen zijn basishouding. Als bioloog zonder vooringenomenheid waarnemend. Als filosoof ruimte gevend aan iedere consistente denkwijze. Met deze houding kijkt Frans naar wat mensen doen en zeggen, en naar hun relatie met hun werkomgeving en de maatschappij. Dit leidt tot een geheel eigen aanpak, die juist voor klanten die ver buiten het gemiddelde patroon vallen, werkzaam blijkt te zijn. Zijn intuïtief ontwikkelde wijze om mensen te begeleiden herkende hij achteraf in de biografiekunde en de psychosynthese. Het begeleiden bij zingeving is een belangrijk onderdeel van zijn werk. Coaching tijdens een wandeling bleek hier uitstekend bij te passen. Hij wist door de jaren heen velen in contact te brengen met hun gevoelens en intuïtie en gaf ze daarbij richting en steun. Een veelgebruikt instrument is de KernTalentedanalyse, die de complexiteit van een hoogbegaafde goed aankan.

Frans geeft ook interactieve lezingen doorspekt met humor en aansprekende voorbeelden. Daarnaast publiceert hij regelmatig over zijn werk. De publicaties die in 2002 in de Mensa Berichten en het NRC verschenen, brachten Werk en Waarde in een stroomversnelling. De artikelen spraken veel mensen aan; ze waren geroerd door een gevoel van herkenning en de erkenning voor hun hoogbegaafdheidssituatie.

Frans Corten is genomineerd voor de Mensa Fonds Award in de categorie Werk omdat hij al in een vroeg stadium aandacht had voor hoogbegaafdheid. Hij was een specialist van het eerste uur in de begeleiding van hoogbegaafden en heeft daardoor een belangrijke rol gespeeld in het werkzame leven van veel hoogbegaafden.

Tineke Nienhuis

Tineke Nienhuis is fulltime Occupational Health Advisor en Medical Case Manager en werkt onder andere voor Intel International en Intel Benelux. Samen met twee collega's zorgt ze voor gezondheid en veiligheid op werkvloeren in Europa, het Midden-Oosten en Afrika. Gedetacheerd vanuit het

kantoor van CS Works, een arbodienstverlener gericht op verzuimdienstverlening, re-integratie en outplacement, bestrijkt zij de drie vestigingen van Intel in Nederland.

In maart 2016 bezocht Tineke, getipt door een bedrijfsarts, een seminar over hoogbegaafden op het werk. Daar herkende ze veel van wat er bij haar klanten speelt. Het seminar maakte haar dermate enthousiast dat zij is gaan bekijken hoe zij hoogbegaafdheid in het bedrijf aan de orde kon stellen. Onlangs heeft zij een interactieve presentatie georganiseerd voor managers en teamleiders van Intel over hoogbegaafde medewerkers met als thema 'Hoe haal ik meer uit de hoogbegaafde medewerkers?' Voor mensen die niet aanwezig konden zijn werd de presentatie op video vastgelegd. Tineke heeft daarmee voortvarend gehandeld om het thema van hoogbegaafdheid op een positieve manier bespreekbaar te maken binnen het bedrijf en daarmee op de agenda te zetten. Door haar daadkracht en het succesvol motiveren van het management om dit te mogen organiseren, maakte zij het verschil in het herkennen en erkennen van hoogbegaafdheid in de werkomgeving. Relaties zeggen over haar dat zij een deskundige en betrokken professional is die op integere en heel pragmatische wijze oplossingen aandraagt. Waardoor vertrouwen wordt gewekt en tastbare resultaten ontstaan.

Tineke Nienhuis is genomineerd voor een Mensa Fonds Award in de categorie Werk omdat zij in haar werkomgeving hoogbegaafdheid op een positieve manier op de agenda heeft gezet.

Lotte van Lith

Lotte van Lith werkt als schrijver, coach, spreker en onderzoeker op het gebied van begaafdheid, persoonlijkheidsontwikkeling, emotionele ontwikkeling en gevoeligheid. Zij heeft zich gespecialiseerd in de Theorie van Positieve Desintegratie van de Poolse psycholoog en psychiater Kazimierz Dąbrowski. Lotte verzorgt lezingen, workshops, studiedagen en individuele begeleiding, waarbij ze filosofie, wetenschap, kunst en spiritualiteit als invalshoeken hanteert. In haar benadering van hoge intelligentie overstijgt zij disciplines, en is haar eigen persoonlijke ontwikkeling haar leidraad. Lotte ziet eerder kansen dan problemen. Zij waardeert en is ontwikkelgericht.

In 2014 kende het Mensa Fonds haar een subsidie toe ter ondersteuning van haar lezing op het International Dabrowski Congress.

Op creatieve en multidisciplinaire wijze heeft zij met haar werk al honderden begaafde personen weten te bereiken. Met haar verdiepingssessies, waarbij hoogbegaafde volwassenen meer zicht krijgen op hun eigen talenten en vaardigheden, maar ook in de eventuele implicaties die dit heeft op hun functioneren. Zij stimuleert eigenwaarde, zelfvertrouwen en ontwikkelingszin. Omdat Lotte haar kennis durft toe te passen op haar eigen ervaringen, toont ze zich kwetsbaar en toegankelijk. Daardoor biedt zij haar klanten een spiegelend kader waarbinnen zij hun zelfafwijzing op duurzame wijze kunnen vervangen door een oprechte kijk op zichzelf. Hiermee faciliteert zij de benutting van hoogbegaafd talent.

Voor veel mensen heeft zij de beleving en herkenning van complexiteit aangewakkerd, wat het leven voor hen juist eenvoudiger en vooral leefbaarder maakte. Zij inspireert en motiveert.

Lotte wordt vaak gevraagd als spreker op bijeenkomsten over hoogbegaafdheid en op het gebied van de Theorie van Positieve Desintegratie. Vanuit onder meer die invalshoek kan hoogbegaafdheid worden herkend, erkend en ingezet binnen de werkomgeving. En om die reden is Lotte van Lith genomineerd voor een Mensa Fonds Award in de categorie Werk.

CATEGORIE MAATSCHAPPIJ

Alice Karen Burridge

Alice Karen Burridge ging na het gymnasium Aardwetenschappen studeren aan de Universiteit van Amsterdam, gevolgd door een master Biological Sciences. Beide ronden ze cum laude af. Na haar master ging ze aan de slag bij Naturalis in Leiden om daar haar promotieonderzoek te doen naar oceanisch zoöplankton. Hierover houdt ze een blog bij: 'Alice's Adventures Underwater'.

Al tijdens haar basis- en middelbareschooltijd voelde ze zich anders dan anderen. Ze had andere, en veel meer, interesses dan haar leeftijdgenoten leken te hebben. Dit gevoel van anders-zijn bleef tijdens haar studententijd. Ze werd lid van een paar Facebook-groepen voor hoogbegaafden. Maar omdat ze zich ook hier niet helemaal thuisvoelde, besloot ze haar eigen Facebook-groep op te zetten: Hoogbegaafd! Inmiddels heeft deze groep meer dan 2.000 leden en zijn er verschillende subgroepen ontstaan. Hiernaast beheert Alice een website met een overzicht van diverse hoogbegaafdengroepen en hun activiteiten door het hele land en voor iedere leeftijdscategorie. De jury vindt het indrukwekkend dat Alice zich, ondanks haar drukke carrière als onderzoekster, zo hard inzet voor het samenbrengen van hoogbegaafden. Ook de laagdrempelige manier waarop Alice kennismaken met andere hoogbegaafden mogelijk maakt, wordt erg gewaardeerd en daarvoor is Alice Karen Burridge genomineerd voor een Mensa Fonds Award in de categorie Maatschappij.

Noks Nauta

Noks Nauta kwam er pas op latere leeftijd achter dat ze hoogbegaafd was. Dit verklaarde voor haar waarom ze zichzelf altijd al anders voelde en waarom ze soms grote problemen had op haar werk. Met haar achtergrond als bedrijfsarts en arbeids- en organisatiepsycholoog verdiepte ze zich in het onderwerp. Omdat ze ontdekte dat er weinig literatuur bestond over hoogbegaafdheid bij volwassenen, is ze daar samen met gelijkgestemden werk van gaan maken. Ze begonnen met schrijven voor hoogbegaafden zelf en voor deskundigen, zoals bedrijfsartsen en psychologen. Inmiddels heeft Noks talloze boeken, boekbijdragen en artikelen op haar naam staan. Zo schreef ze in 2007 samen met Sieuwke Ronner het boek *Ongeleide projectielen op koers*, over hoe volwassenen in hun leven en werk om konden gaan met hun hoogbegaafdheid. Met Janneke Breedijk schreef ze in 2012 *Hoogbegaafde pubers onderweg naar hun toekomst*.

Naast het schrijven heeft Noks vele presentaties gegeven en workshops geleid. Tegenwoordig is ze, als onbezoldigd vrijwilliger, zeer actief als bestuurslid bij het Instituut Hoogbegaafdheid Volwassenen (IHBV) dat zij in 2010 samen met anderen heeft opgericht. Naast het schrijven en presenteren over hb-volwassenen stimuleert zij op allerlei manieren het doen van onderzoek naar hoogbegaafde volwassenen (en ouderen). Zij heeft inmiddels contacten met diverse universiteiten en hogescholen en er zijn de laatste jaren al vele scripties en theses verschenen die zij heeft mogen begeleiden. Haar passie inspireert anderen, vanuit het IHBV zijn enkele vrijwillige onderzoekers actief die zij begeleidt. En ook daarbuiten is Noks zeer actief, met onder andere vele lezingen. De jury heeft bewondering voor de wijze waarop Noks zich op elk vlak van de maatschappij inzet voor hoogbegaafden. Niet alleen binnen haar eigen vakgebied, maar ook ver daarbuiten. En het zou Noks niet zijn als ze niet haar uiterste best doet om deze kennis zo wijd mogelijk te verspreiden. Om die redenen is Noks Nauta genomineerd voor een Mensa Fonds Award in de categorie Maatschappij.

Hülya Celik

Hülya Celik is toegepast psycholoog en voorzitter van de stichting Wezenlijk. Ze ontwikkelde onder andere een cursus over coaching van hoogbegaafden. In deze cursus leert ze coaches, counselors, docenten, mentoren, HR-managers en andere professionals wat hoogbegaafdheid is en hoe ze ermee om moeten gaan bij kinderen en volwassenen. In dit kader gaf ze ooit een lezing over hoogbegaafdheid met schrijver Arthur Japin. Onder andere naar aanleiding van deze lezing gaf Hülya advieshulp aan ouders van potentieel hoogbegaafde kinderen.

In 2010 richtte Hülya de stichting Wezenlijk op. Daar probeert ze, met haar team en door middel van kunstzinnige expressie, mensen hun problemen een plaats te laten geven. Het begrip 'intelligentie' wordt bij stichting Wezenlijk breder bekeken dan 'goed scoren op een IQ-test'. Een stagiair van de stichting heeft onderzoek gedaan naar hoogbegaafdheid bij allochtonen, een onderwerp dat vaak te weinig aandacht krijgt.

Wat de jury waardeert aan het werk van Hülya is dat ze hoogbegaafdheid breed benadert en dat haar cursus voor een breed publiek geschreven is. Het werk van haar stichting, waar kunstzinnige expressie als therapie wordt ingezet, past binnen dit brede kader. Ook de aandacht voor hoogbegaafdheid bij minderheden wordt erg gewaardeerd. En daarom is Hülya Celik genomineerd voor een Mensa Fonds Award in de categorie Maatschappij.

CATEGORIE ONDERWIJS

Pieter Span

Begin jaren tachtig ontstond Pieter Spans belangstelling voor het onderwerp hoogbegaafdheid en heeft hij het belang ervan samen met Franz Mönks (Katholieke Universiteit Nijmegen) aangekaart bij het Ministerie van O&W. Dat resulteerde in een opdracht van staatssecretaris Ginjaar-Maas om aan de Universiteit van Utrecht onderzoek te doen naar het onderkennen en onderwijzen van hoogbegaafde leerlingen in het voortgezet onderwijs.

Samen met Mönks heeft Pieter in 1984 het eerste Nederlandse symposium over hoogbegaafdheid georganiseerd, wat resulteerde in het boek *Hoogbegaafdheid in de samenleving*.

Hij was lid van de World Council for Gifted and Talented Children (WCGTC) en van de American Educational Research Association (AERA) en gebruikte zijn internationale contacten om in Nederland hoogbegaafdheid op de kaart te zetten. In de jaren tachtig gaf hij lezingen voor ouders (wat mede leidde tot de oprichting van ouderverenigingen als Pharos, HINT en Bekina). Samen met Europese collega's richtte hij in 1987 de European Council for High Ability (ECHA) op. In 1988 nam hij afscheid bij de UU met de afscheidsrede 'Begaafdheid tussen wens en werkelijkheid'. Zijn emeritaat betekende echter geenszins dat hij ophield met zijn inspanningen voor hoogbegaafden in Nederland. In samenwerking met het ambulatorium deed hij al een aantal jaren aan diagnostiek en advisering van en aan hoogbegaafden (kinderen en volwassenen) die vastliepen op school of in relaties (werk of privé). Vanaf 1991 verrichtte hij deze werkzaamheden in een privépraktijk (Psychologische Adviespraktijk Begaafden Utrecht, PABU), samen met enkele collega's. Behalve diagnostiek heeft Pieter in de jaren negentig naar Amerikaans voorbeeld en in samenwerking met de universiteiten van Rotterdam en Delft, ook een drietal zomercursussen georganiseerd. Hij vond het belangrijk dat niet alleen aandacht werd gegeven aan diagnostiek van begaafde leerlingen met problemen. Zijn voorkeur ging uit naar het stimuleren van begaafde leerlingen door het aanpassen van de

onderwijsleersituatie. Met zijn PABU-collega's ontwikkelde hij een onderwijsmodel, (Compacten&Verrijken) op grond van de werkwijze van Renzulli en Reis (VS), en implementeerde dit bij wvo-scholen. Het scholennetwerk Perdix kwam zo tot stand.

Vanaf 2015 werd de PABU opgenomen in het Expertisecentrum Hoogbegaafdheid van de UU. Pieter Span is genomineerd voor een Mensa Fonds Award in de categorie Onderwijs voor alle inspanningen die hij vanaf de jaren tachtig heeft geleverd ten behoeve van hoogbegaafden.

Tessa Kieboom

Tessa Kieboom is een van de grootste autoriteiten op het gebied van (hoog)begaafdheid en onderpresteren in Nederland en België. Zij stelt dat de kern van hoogbegaafdheid niet het hoge IQ is, maar het verruimde bewustzijn. Volgens haar versterkt het bewustzijn, naarmate het IQ toeneemt. Dat betekent concreet dat veel hoogbegaafden extra gevoelig zijn voor prikkels. Deze theorie sluit aan bij de theorie van de Poolse psychiater en psycholoog Kazimierz Dąbrowski. Dąbrowski ging er onder meer vanuit dat veel hoogbegaafden te maken hebben met 'overexcitabilities'. Deze term is moeilijk te vertalen, maar betekent zoiets als 'extreme prikkelgevoeligheid'.

Tessa heeft een aantal veelgelezen boeken op haar naam staan en tal van lezingen gegeven. In haar boeken beziet Tessa het fenomeen hoogbegaafdheid vanuit de optiek van de ouders. Wat zij voor de groep onderpresteerders en hun omgeving heeft gedaan, is van groot belang voor zowel de hoogbegaafden als hun omgeving. Haar boek, *Hoogbegaafd – Als je kind (g)een Einstein is*, laat zien dat zij niet alleen een mening heeft maar dat zij haar uitspraken ook wetenschappelijk kan onderbouwen. Zij geeft regelmatig lezingen aan docenten en andere betrokkenen in het hb-veld om haar kennis over te dragen en hen te prikkelen met praktijk cases. Daarnaast is zij directeur van Exentra (het vroegere Centrum voor Begaafdheidsonderzoek (CBO)) in Antwerpen. Tessa Kieboom is genomineerd voor een Mensa Fonds Award in de categorie Onderwijs voor haar inspanningen op het gebied van hoogbegaafdheid en onderpresteren.

Herman Langhorst

Herman Langhorst is ongeveer vijf jaar geleden gestart met een passend aanbod voor hoogbegaafde leerlingen: Kwadraat. Inmiddels is Kwadraat uitgegroeid tot een regionaal netwerk met een goed doordacht aanbod en veel kennis en expertise. Kwadraat is zeer praktijkgericht en gaat uit van vier pijlers: kennis en expertise in de schoolteams; verbredings- en plusgroepen; bovenschoolse plusgroepen en 'op tournee'; en de fulltime kwadraatafdeling. Binnen Kwadraat biedt de kwadraatafdeling op De Akker in Meppel, Het Anker te Emmen De Krullebaar in Hogeveen fulltime hb-onderwijs. Daar krijgen kinderen voltijds onderwijs met ontwikkelingsgelijken. De afdeling is bestemd voor kinderen die, ondanks alle inspanningen op de eigen school, toch nog niet tot hun recht komen.

Naast voornoemd aanbod organiseert Kwadraat ook symposia, studiedagen en ouderavonden waarbij bekende gasten worden betrokken. Zo heeft Tessa Kieboom al twee keer een lezing verzorgd en komt staatssecretaris Sander Dekker in februari in Meppel op bezoek. Er zijn op dit moment elf schoolbesturen aangesloten bij de Stichting Kwadraat, samen vertegenwoordigen zij ruim 120 basisscholen.

Herman Langhorst is niet alleen de initiator geweest maar heeft bovendien gezorgd voor een olievlekwerking: hij organiseerde lezingen en ouderavonden op het gebied van hoogbegaafdheid, zorgde ervoor dat leerkrachten werden opgeleid als begaafdheidsspecialist en/of plusklasleerkracht, zorgde ervoor dat ECHA-specialisten zich verbonden aan Kwadraat, en behaalde zelf een master

Educational Leadership. Hij heeft ervoor gezorgd dat Kwadraat zo is gegroeid en zo veel betekent voor zo veel kinderen, daarom is Herman Langhorst genomineerd voor een Mensa Fonds Award in de categorie Onderwijs.